

ครูดีในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกมีลักษณะอย่างไร What makes a good English teacher in the context of teaching English as a global language?

จตุพล ภู่งอก
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
iamjaph@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอลักษณะอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของครูที่เก่ง ซึ่งประกอบไปด้วยการถึงพร้อมด้วยลักษณะทางบุคลิกภาพที่สำคัญ การมีความเชื่อที่เป็นไปในทางบวกเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษและการมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งลักษณะที่สำคัญทางสามประการเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมความพร้อมให้กับครูที่ต้องสอนวิชาภาษาอังกฤษในบริบทที่เป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก

คำสำคัญ: การสอนภาษาอังกฤษ ลักษณะ ความเชื่อ ความมั่นใจ

Abstract

This article aims at providing the important qualities of a good English teacher including personal characteristics, positive beliefs about English language teaching and self-efficacy. These qualities will be useful for preparing a good English teacher to teach in the context of teaching English as a Global Language.

Keywords: English teaching, Characteristics, Beliefs, Self-efficacy

บทนำ

จากการขยายตัวและการเติบโตขึ้นของการสอนภาษาอังกฤษทั่วโลกนั้นได้ก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษจากบริบทที่เป็นการสอนในฐานะภาษาต่างประเทศไปสู่การสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษานานาชาติ (Rose, 2018) ซึ่งเป็นบริบทที่ไม่ได้เน้นรูปแบบหรือยึดสำเนียงของเจ้าของภาษาเป็นหลัก แต่เป็นการเน้นที่ความเข้าใจของตัวภาษา (intelligibility of the language) กระแสของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในฐานะที่เป็นภาษาโลกนั้นได้เกิดขึ้นมาเนื่องจากจำนวนของผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลกนั้นได้เพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ (Fang, 2016) ซึ่งเป็นการบอกนัยๆว่าผู้ที่เป็นเจ้าของของภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้เป็นผู้ที่เป็นผู้พูดที่เป็นเจ้าของภาษาเท่านั้น หากแต่เป็นพลเมืองประชากรโลกต่างหาก (Galloway & Rose, 2014)

ในกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกนั้น เป็นการผนวกหรือรวมกันเข้าของสองแนวคิดของการสอนภาษาอังกฤษด้วย ได้แก่ World Englishes (WE) ซึ่งเป็นการกำหนดหรือแบ่งลักษณะของภาษาอังกฤษตามความหลากหลายของภาษาอังกฤษ และแนวคิด English as a lingua franca ซึ่งเป็นการศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษของผู้พูดภาษาอังกฤษที่มีพื้นฐานภาษาแรกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาหรือการสอนภาษาอังกฤษที่มีความหลากหลายเพื่อการสื่อสารในกลุ่มประชากรพลเมืองโลกที่มีพื้นฐานทางภาษาแรกที่แตกต่างกันจึงกลายเป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจในการศึกษาและทำการวิจัย

เพื่อให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์การสอนภาษาอังกฤษซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทของการใช้ภาษานั้น กระบวนการในการสอนภาษาอังกฤษนั้นจึงควรมีลักษณะเฉพาะที่จำเป็นต่องั้นหรือเป็นแนวทางที่จะมุ่งพัฒนาไป Jenkins (2012) ได้เสนอแนวความคิดของการสอนภาษาอังกฤษ

ในฐานะภาษาโลกว่าอย่างน่าสนใจว่า แนวคิดของการสอนภาษาอังกฤษในยุคนี้ควรจะประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ การเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้พบเจอกับความหลากหลายของภาษาอังกฤษให้มากขึ้น การเน้นหรือให้ความสำคัญไปที่การเรียนรู้พหุภาษาของผู้เรียน การเพิ่มโอกาสให้มีการสื่อสารหรือการพัฒนาทวิวิธีในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนได้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

แต่เนื่องจากบริบทที่กำลังเกิดขึ้นนี้เป็นประเด็นที่เพิ่งเกิดขึ้นมาได้ไม่นาน จึงทำให้มีงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ค่อนข้างน้อย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิจัยที่สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก เช่น Galloway และ Rose (2014) ได้วิเคราะห์วารสารที่เกี่ยวกับการสอนการฟัง Jenkins (2012) ได้ศึกษารูปแบบและการใช้งานของภาษาอังกฤษ หรือ Sung (2015) ได้ศึกษาสถานการณ์ของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก

เพื่อเป็นการเริ่มต้นการศึกษาการใช้ความหลากหลายของภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้พูดที่มีพื้นฐานทางภาษาแรกที่แตกต่างกันออกไป เราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาประสบการณ์ในการสอนของครูที่มีการใช้แนวความคิดการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก การศึกษาลักษณะของครูที่มีความเก่งในการสอนภาษาอังกฤษในบริบทที่เป็นนานาชาตินั้นจะเป็นการช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ให้กับสาขาที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูสำหรับสอนภาษา

องค์ประกอบที่ทำให้ครูเป็นครูที่เก่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับครูสอนภาษาอังกฤษที่เก่งทำให้พบว่า ได้มีความกระจ่างกระจายของความสนใจในการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับครู ประเด็นสำคัญที่สรุปได้จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีดังนี้ มีนักวิจัยบางกลุ่มที่สนใจศึกษาบุคลิกลักษณะจำเพาะคนของครู เช่น การเป็นคนใจดี มีความอดทน ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีอารมณ์ขัน มีความเป็นมิตร เป็นต้น ในขณะที่บางกลุ่มก็มุ่งความสนใจไปที่ศึกษาที่ความเชื่อของครูที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบางกลุ่มที่สนใจศึกษาที่ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองของครู เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการศึกษาประสบการณ์การสอนโดยองค์รวมที่ครอบคลุมสำหรับครูที่สอนเก่งๆ นั้นเป็นสิ่งที่พบได้ค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เป็นงานวิจัย ดังนั้นบทความนี้จึงต้องการนำเสนอถึงองค์ประกอบหรือสิ่งที่ทำให้ครูสอนภาษาอังกฤษนั้นเป็นครูที่เก่ง

ลักษณะส่วนตัวของครูที่ดี

ครูถือว่าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่สำคัญที่สุดองค์ประกอบหนึ่ง เมื่อไม่นานมานี้มีนักวิจัยและนักการศึกษาได้ศึกษาวิจัยและค้นคว้า โดยผลการศึกษานั้นสามารถสรุปลักษณะส่วนตัวที่สำคัญของครูได้ดังต่อไปนี้ สิ่งที่เป็นตัวตนของครู (identity) ความรู้ในเนื้อหาและวิธีการสอน ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น Chen และ Lin (2009) ได้ใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจถึงความคิดเห็นของนักเรียนจำนวน 198 คน ที่มีต่อลักษณะของครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษที่เก่งในประเทศไต้หวัน โดยผลการศึกษาพบว่าบุคลิกส่วนตัวและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูมีความสำคัญกว่าความสามารถในการสอนในห้องเรียน และยังมีกลุ่มนักวิจัยที่สนใจศึกษาในประเด็นนี้ ผลการศึกษาเหล่านั้นได้เปิดเผยว่าครูที่สอนเก่งนั้นควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความกระตือรือร้นในการสอน มีความอดทน มีความยุติธรรม ผ่อนคลาย ควบคุมอารมณ์ได้ดี เป็นคนคอยกระตุ้นนักเรียนอยู่เสมอ มีความรักและความใจดี มีอารมณ์ขัน มีความเป็นมิตร มีความรับผิดชอบ กว้างต่อลูกศิษย์ เป็นต้น นอกเหนือจากลักษณะทางบุคลิกภาพส่วนตัวของครูแล้ว ยังมีกลุ่มนักวิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของครูที่มีต่อการสอนภาษาอีกด้วย

ความเชื่อของครูที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษ

ความเชื่อหมายถึงสิ่งที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่คนยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือความเข้าใจในตัวเองหรือความสำเร็จของตนเอง (Fishein & Ajzen, 1975:12) ความเชื่อเกี่ยวข้องกับหลายองค์ประกอบ หนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญก็คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ นักวิจัยในอดีตได้กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อที่ผู้คนยึดติดไว้นั้นเป็นสิ่งบ่งชี้ได้ดีที่สุดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้คนได้ตัดสินใจทำกิจกรรมต่างๆในแต่ละวัน (Bandura, 1986) ความเชื่อนั้นไม่ได้มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ครูได้ทำกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ด้วย (Jakubowski & Tobin, 1991) ความเชื่อในการสอนภาษาอังกฤษของครูนั้นได้รับความสนใจในการศึกษาจากนักวิจัยต่าง มีนักวิจัยกลุ่มหนึ่งสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในลักษณะของครูสอนภาษาอังกฤษที่เก่งว่ามีลักษณะอย่างไร โดยได้ศึกษาความเชื่อและความคิดเห็นของผู้ที่จะจบออกมาเป็นครูในประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อในลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาได้พบว่าครูที่ประสบความสำเร็จนั้นมีความเชื่อในลักษณะหลักๆเจ็ดประการดังนี้ ลักษณะการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการพฤติกรรมในห้องเรียน ผู้สอนที่มีความเก่ง จริยธรรม ความกระตือรือร้นการสอน ความรู้เกี่ยวกับรายวิชา และความเป็นมืออาชีพ (Minor, Onwuegbuzie, Witcher & James, 2002)

นอกจากประเด็นในเรื่องลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวและความเชื่อแล้ว ยังมีอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับผู้ที่เป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งก็คือความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ครูนั้นกลายเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่ดีและประสบความสำเร็จในการอาชีพการสอนได้

ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครู

ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครู (Teacher's self-efficacy) หมายถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพและความรู้ของตนเองในการที่จะจัดการกับเนื้อหาสาระที่สอนเพื่อให้บรรลุตามผลที่ต้องการ (Bandura, 1994) ซึ่งความเชื่อมั่นในความสามารถของครูนี้จะส่งผลถึงพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติของนักเรียนด้วย โดยแหล่งที่มาของความเชื่อมั่นในตนเองของครูนั้นมาจากสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้ มาจากประสบการณ์ที่ดีๆ การกระตุ้นทางคำพูด ประสบการณ์ที่ฟังมาจากผู้อื่นและการกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ ในบริบทที่เกี่ยวกับการศึกษา Ayoobiyani และ Soleimani (2015) ได้สนใจศึกษาความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองของครูและการประยุกต์ในการสอน ทั้งนี้เนื่องจากความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครูนั้นจะส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน Eslami และ Fatahi (2008) ได้ศึกษาและพบว่ายิ่งครูมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองมากเท่าไรครูจะยิ่งมีความมั่นใจในการที่จะใช้กลวิธีในการสื่อสารมากขึ้นด้วยเช่นกัน

สรุป

ลักษณะของสิ่งที่จะทำให้ครูนั้นเก่ง ดีและประสบความสำเร็จในอาชีพการสอนได้นั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญในเบื้องต้น อย่างน้อยสามประการ ได้แก่การมีลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวที่ดี การมีความเชื่อหรือทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษและการมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองในการที่จะจัดการหรือจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

บรรณานุกรม

- Ayoobiyan, H. & Soleimani, T. (2015). The relationship between self-efficacy and language proficiency: a case of Iranian medical students. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 2(4),158-167.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. *Encyclopedia of human behavior*, 4. pp.71-81.
- Chen, Y.J. & Lin, S.C. (2009). Exploring characteristics for effective efl teachers from the perceptions of junior high school students in Tainan. *STUT Journal of Humanities and Social Sciences*, 2,219-249.
- Eslami, Z.R., & Fatahi, A. (2008). Teacher's sense of self-efficacy, english proficiency, and instructional strategies: a study of nonnative EFL teachers in Iran. *TESL-EJ*, 11(4), 1-19.
- Fang, F. (2016). Investigating attitudes towards english accents from an elf framework. *The Asian Journal of Applied Linguistics*, 3(1), 68-80.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Galloway, N. & Rose, H. (2014). Using listening journals to raise awareness of global englishes in elt. *ELT Journal.*, 1-11. doi:10.1093/elt/ccu021
- Jakubowski, E. & Tobin, K. (1991). Building favorable learning environments through the empowerment of teachers and students. In B.J. Fraser, & H.J. Walberg (eds). *Educational Environments: Evaluation Antecedents and Consequences*. London: Pergamon Press Jeminez.
- Jenkins, J. (2012). English as a lingua franca from the classroom to the classroom. *ELT Journal*, 66(4), 486-494.
- Minor, L.C., Onwuegbuzie, A.J., Witcher, A.E., & James, T.L. (2002). Preservice teachers' educational beliefs and their perceptions of characteristics of effective teachers. *The Journal of Educational Research*, 96(2), pp.116-127.
- Rose, H. & Montakantiwong, A. (2018). A tale of two teachers: a duoethnography of the realistic and idealistic successes and failures of teaching english as an international language. *RELC Journal*,00(0). 1-14.
- Sung, C. C. M. (2015). Implementing a global englishes component in a university english course in hong kong. *English Today* 124(31), 42-49.